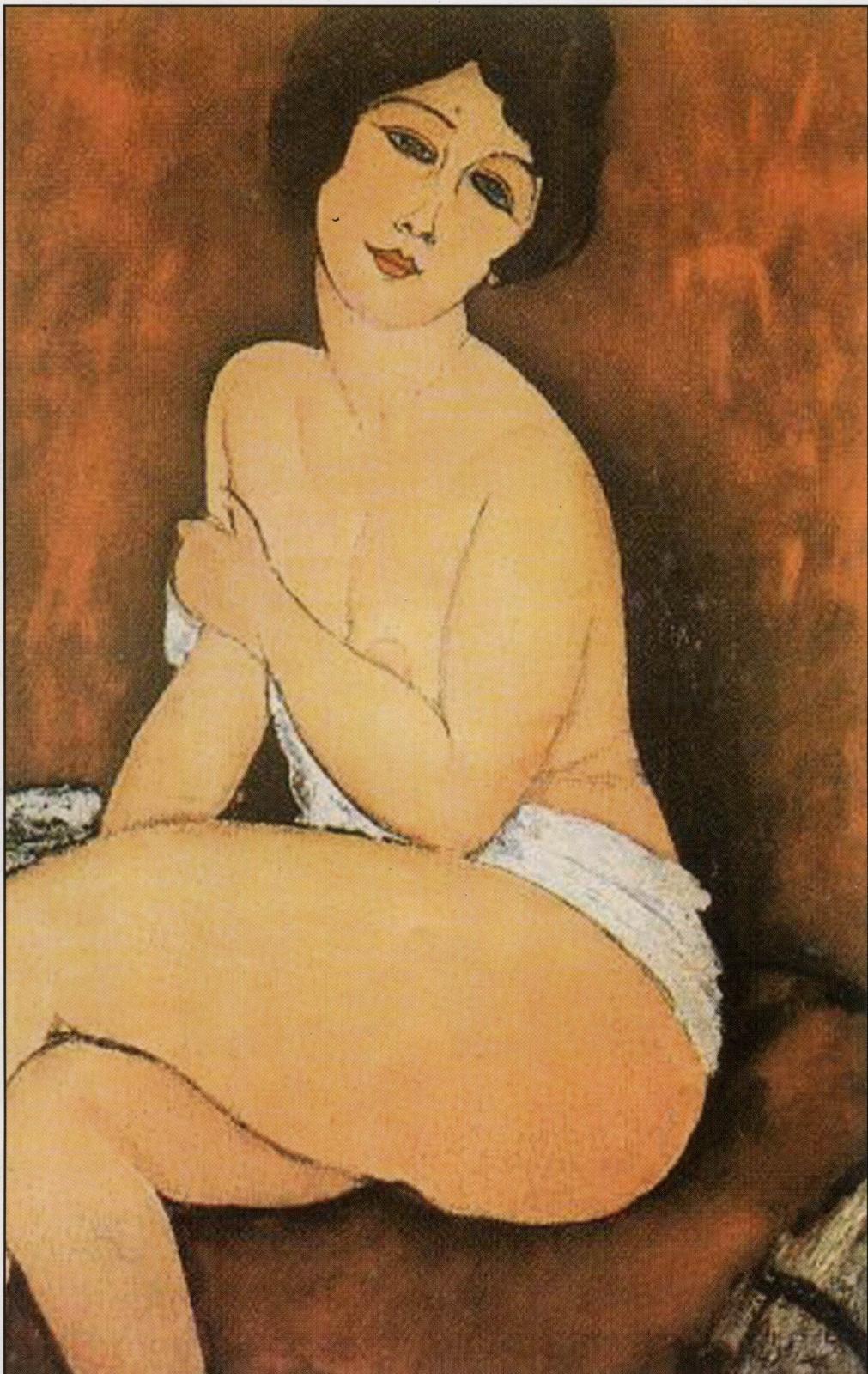

Ο ΠΟΛΙΤΗΣ

Μηνιαία Έπιθεώρηση • Μάρτιος 2007 • τεύχος 153 • € 5

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Έλλαδα

Έτήσια (12 τεύχη): 40 €
Έξαμηνιά (6 τεύχη): 20 €
Φοιτητική (12 τεύχη): 30 €
Όργανωσιμό, τράπεζες κλπ.: 60 €

Εύρωπη, Κύπρος

Έτήσια (12 τεύχη): 60 €

Άλλες χώρες

Έτήσια (12 τεύχη): 70 €

Τραπεζικός Λογαριασμός:

Άγγελος Έλεφάντης
Έθνική Τράπεζα της Ελλάδος
ύποκ. 132 άριθ. λογαριασμοῦ
401740-48 (παρακαλοῦμε νά
ἀναγράφεται τό δόνομα του
καταθέτη)
η
μέ ταχυδρομική έπιταγή
στή διεύθυνση του περιοδικοῦ

Γιά τούς συνδρομητές

του έξωτερικοῦ:

IBAN: GR06 0110 1320 0000 1324
0174 048
SWIFT CODE (BIC): ETHNGRAA

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ

Άγγελος Έλεφάντης
Ζωναρά 10, Αθήνα 11472
τηλ. 210-6470079 &
fax: 210-6470696
e-mail: poliths@otenet.gr

Κωδικός: 1572

Έκτύπωση: Δεκάλογος Ε.Π.Ε.
Αγαθίου 3,
Αθήνα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άγγελος Έλεφάντης, Κοινωνισμός - σοσιαλισμός στίς Γενικές Έξετάσεις 2007	5
Γιάννης Παπαθεοδώρου, Τό δικαίωμα στήν ένημέρωση	7

Νικόλας Σεβαστάκης, Ό οηχός κοιμοπολιτισμός καὶ τά συντρίμμια τῆς πολιτικῆς	9
Άνδρεας Πανταζόπουλος, Γαλλία: ἡ παράδοξη ἐπιστροφή τῆς πολιτικῆς	14
Γιάννης Μπαλαμπανίδης, Ἡ κοινωνία τῶν πολιτῶν καὶ οἱ φίλοι τῆς	18
Νίκος Θεοτοκᾶς καὶ Νίκος Κοταρίδης, Οἱ θεσμοί ὅθωμανικῆς κυριαρχίας καὶ ἡ Έλληνική Ἐπανάσταση	29
Βασίλης Νταλλής, Δοκίμιο πάνω στήν «Ποιητική τοῦ Χώρου» τοῦ Γκαστόν Μπασελάρο	34
Διονύσης Καψάλης, Διονύσιος Σολωμός	37
Κώστας Κουτσουρέλης, Λογοτεχνία καὶ χυδαῖος βιογραφισμός. Ἀπάντηση στὸν Νάσο Βαγενᾶ	42

Βασίλης Ζουναλής, Richard Wolin: Ἡ γοητεία τοῦ ἀνορθολογισμοῦ	49
Χριστίνα Αγριαντώνη, Γιάννης Α. Λέφας: Οἱ Ἑλληνες μηχανικοί.	
Θεσμοί καὶ ίδεες, 1900-1940	53
Άγγελος Έλεφάντης, Γιάννης Α. Λέφας: Χιλιάδες τέσσερις σταυροί στόν μαρτυρικό Μωριᾶ	55
Γιάννης Παπαθεοδώρου, Δημήτρης Ραυτόπουλος: Ἀναθεώρηση Τέχνης. Ἡ «Ἐπιθεώρηση Τέχνης» καὶ οἱ ἄνθρωποι τῆς	56
Πέτρος Σταγκανέλλης, Max Horkheimer: Οἱ Ἐδραιοὶ καὶ ἡ Εὐρώπη	58
Τασούλα Πετρακογιώργη - Αδαμίδου, Ἐπιστολή. Γιά το διελίο τῆς Ρέας Γαλανάκη «Ἄμιλητα βαθιά νερά»	60
Από τίς τελευταῖς ἐκδόσεις	62

ΕΝ ΠΑΡΟΔΩ

Γιάννης Παπαθεοδώρου, Καμιά προσευχή γιά τούς πεθαμένους	52
---	----

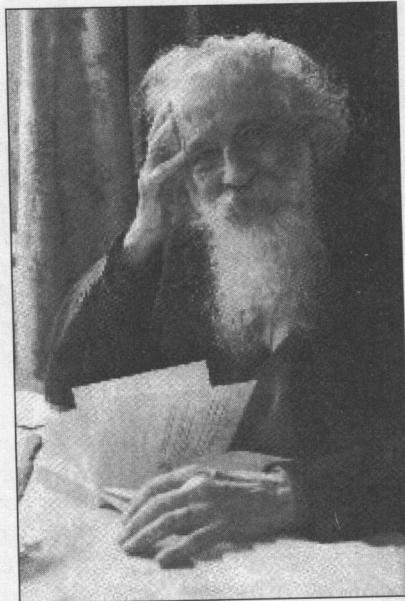
Έξωφυλλο: Α. Μοντιλιάνι, «Ἡ ώραία Ρωμαία».

ΔΟΚΙΜΙΟ ΠΑΝΩ ΣΤΗΝ «ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ» ΤΟΥ ΓΚΑΣΤΟΝ ΜΠΑΣΕΛΑΡ

τοῦ Βασίλη Νταλλή

Yπάρχει πολύς χῶρος μέσα και ἔξω ἀπό τὰ φυσικά ὅριά μας, πολλή δέ Τοπολογία γιά νά εἶναι ἄλλα και νά διανοίξει τό κατά τόν Πλάτωνα ἀδιαιμόρφωτο χάος τῶν πιθανοτήτων και τῆς ἄγνοιας. "Οταν μάλιστα παραβάλουμε σέ αὐτή τή χωρο-λογία τήν ποίηση, τή φαινομενολογία, τήν ὄνειρο-πόληση, ἀκόμα και τήν ψυχανάλυση, θά μορφώσουμε αὐτό τό κομψοτέχνημα πού πάνω του ναρκισσεύεται τόσο αὐτός ὁ ἴδιος ὁ χῶρος, δσο και ἡ ἴδια μας ἡ ἀχαρτογράφητη ψυχή, ἡ φαντασία και τό ὄνειρο. Θά χαρακτήριζα ἔτσι αὐτό τό «ποίημα», ἀλλά και γενικότερα τή «φαινομενολογία» τοῦ Μπασελάρ, ἐνα πανηγύρι τῆς ὑλῆς στήν ὅποια ὁ διανοητής δίνει μιά πιό ἰδιαίτερη σημασία ἀπό τίς μορφές της, ἀφοῦ κοντά στό νερό, στά δένδρα, στή φωτιά και στά καντήλια¹ ἀκόμη μπροστά, ἀνακαλύπτει και περιγράφει κόσμους ἀνώτερους και αὐτοῦ τῶν ἰδεῶν. Μιά πραγματική vie des images... Ἀλλά ἂς ἀκολουθήσουμε τά μονοπάτια τοῦ ἵδιου τοῦ δημιουργοῦ, τό κρυφτούλι κάτω ἀπό τή σκιά τῶν ἴτιῶν και τῶν λυγαριῶν και τούς δρόμους πού τόν πλάνεψαν παίρνοντάς τον μαξί τους..."

"Οπως μιά μελωδική γραμμή ἡ ἔνα τραγούδι, ἔτσι και ἔνας στίχος ποιήματος, τό κάθε κομμάτι του ἀκόμα, λειτουργοῦν (και) σόν μιά νευρική ἵνα, πού δσο πιό πολύ ἀπλώνεται και ἐκτείνεται σ' ἔνα κείμενο (πού κεῖται) ἡ ἀναγιγνώσκεται, στριμώχνοντας λέξεις, ρίμες, ἀπλά φωνήματα, εἰκόνες και νοήματα, ἐμφαίνει και ὑποδεικνύει χώρους μιᾶς ἰδιότυπης γλώσσας πού μόνο μιά τοπο-ανάλυση θά μποροῦσε νά καθορίσει και νά χαρτογραφήσει. Χῶροι δπου και ἡ αιτιότητα ἀκόμα ἀμφισβητεῖται ἀφήνοντας τή θέση της γιά τή φαινομενολογία, τή στοχαστικότητα, τήν ὄνειροπόληση και τό ἀπόρομενο. Χῶροι πού συνυποδηλώνουν, ἐν δυνάμει και ἐν ἐνεργεία (ματιά-ἀνάγνωση) μορφές κίνησης, μετάθεσης, στροφῆς, στάσης, ψυχῆς, πάλινδρόμησης, συμπαρασύροντας εἰκόνες, κρυμμένους ὑποχώρους και χρόνους, οι ὅποιοι μέ τή σειρά τους ἄγουν και ἔχει-

Γκαστόν Μπασελάρ

λίζουν τή φαντασία. Φυσικά, «κείμενο» είναι και τό μυστικό και κατ' ἐπέκταση κάθε ἔργο τέχνης στό ὄπιο οι προαναφερθέντες ἰδιάζοντες χωρόχρονοι (πραγματικής η μιγαδικής ὑποστάσεως), διεκδικοῦν τήν ἀναγνώρισή τους.

Πρός μιά τοποφιλία και μιά τοποανάλυση, λοιπόν, ἡ κάθε τέχνη και γιά κάθε τέχνη, ἀκόμα και (ἡ) γλώσσα, γιατί ὁ χῶρος δέν περιορίζεται μόνο στόν ἔξωτερικό, φυσικό ἡ γεωμετρικό τέτοιο (τόν ἔναν ἀπό τους δύο χώρους τοῦ Πουανκαρέ), ἀλλά στό διωμένο συνασθησιακά τόπο (ἄρα και κρυσταλλωμένο, διωμένο χρόνο). "Ομως και στό χῶρο τῶν σχέσεων τῶν στοιχείων ἐνός

1. Gaston Bachelar, «La psychanalyse dufeu», Gallimand, 1949.

όποιουδήποτε συνόλου (μαθηματικού ή φυσικού, άκόμα και διανοητικού) στοιχείων η ύλικων πού άλληλεπιδρούν μέ τόν όποιοδήποτε δυναμικό τρόπο. Έκει πού άντικειμενα και ύλικό, προοπτική και βάθος άλληλο-ορίζονται χωρίς νά άποκταί ενα από αυτά κάποιο ιδιαίτερο ένισχυμένο ρόλο, δίνοντας ετοι τήν αισθηση ένός μοντέρνου, άλλα Μπράκ κυβιστικού άπτικο χώρου.

«Ας «όνειρευτούμε» και ας έκθεσουμε όμως τά πράγματα λίγο διαφορετικά, όπως θά τό έκανε ένας φαινομενολόγος γιά τόν όποιο κάθε τόπος-ιδιόχωρος, κάθε γωνιά, κάθε φωλιά κρύβει και μιά ψυχή, ήτοι μιά κατοικία μέ τέχνη φτιαγμένη γιά νά λειτουργεί ετοι και σάν ψυχικό καταφύγιο. Έκει πού ταυτίζει περισσότερο η καμπυλότητα (τί λατρεία γιά τήν καμπύλη!) τού κορμού πού τή φιλιένει άλλα και οι νόρμες τής ψυχής μας, πού ή δομή της, κατ' έπέκτασιν, όμοιομορφίζεται και μετωνυμείται σέ δλους τούς ξέω χώρους πού κτίζει η άπλα συναισθάνεται. Άπο τήν άμεση κατοικία της μέχρι τούς σχηματισμούς τῶν άστερων τῶν δοπίων τά σχήματα και οι «κατοικίες» είναι γεμάτα πράξεις, όνειρα, τάματα και κραυγές!»

Κούρονιασμα θά ήταν ή σωστότερη λέξη γιά τήν κατοικηση γιατί, σύμφωνα μέ τόν Μπασελάρ, τά πουλιά ίσως νά ξέρουν έδω κάτι περισσότερο από τόν πιό πολυμήχανο άνθρωπο πού «օλα τά φτιάχνει έκτος από τής φωλιές τῶν πουλιών». Ή ίδια αυτή θά ήταν ή κοινή λέξη -έννοια- και γιά τίς δύο προδοβολές της πάνω στή γη: ένας έπιμερισμός καλυνδιού και φωλιάς... αφού χιλιάδες φωλιές και χιλιάδες καλύβες λαμπυρίζουν, άρα και βλέπουν, μέσα στά δάση, πάνω στίς χλόες και στά όποια βάθη και μορφές τού Είναι. Παντού, λουπόν, ψυχές πού τρεμούλιάζουν τόν χειμώνα, παντού τόποι-κυψέλες ζωῆς και ψυχισμού πού τραγουδάνε τή λατρεία τής ύλης και τῶν μορφών τής (άρα και τού χώρου), όπου μιά ψυχή δρίσκει τόν τρόπο σάν τή μέλισσα νά συμπυκνώνει χρόνο μετατρέποντάς τον σέ διωμένο χώρο. Χρόνο και χώρο πραγματικής μοναξιάς και τραγικότητας πολλές φορές γιά έναν όνειροπόλο, άλλα και σημείο μιᾶς νέας όρχης-άλματος σέ μιά νέα άναλογη στιγμή-σημείο, γιά νά ύφανθει ετοι τό δίκτυο, τό ίφαντό δηλαδή τής ίδιας τον τής ιστορίας.

«Είμαι μιά ψυχή άλλα είμαι και μιά πηγή, ένα δάσος, ένα δέντρο πού άπλωνει τά φτερά του στό φῶς. Είμαι πολλά πρόγματα ταυτόχρονα, αφού είμαι μιά πολλαπλότητα (variété - manifold). Έκφρανσεις μου είναι όλες οι μορφές τής Γῆς και τού Οὐρανοῦ... Τά χέρια μου μοιάζουν μέ τού Ωρίωνα και τό δήμα μου μέ τή δρασκελά του. Είμαι και παρελθόν και μέλλον αφού τή στιγμούλα μου τή σκότωσα ήδη, άρκει νά νοιώσω ότι όλος ο χώρος είναι και ο χώρος μου. "Οτι κάθε έπαφή του είναι και ροή-έπιφροή στόν ψυχισμό μου, άκομη και ότι κάθε άναμνηση μου είναι και πηγή του και κάθε τέτοια άνοιγει και χώρο αφού ή ροή της είναι δρόμος...² Ή ίδια άναμνηση βγαί-

νει απ' όλες τίς πηγές, λέει ό πουητής στό διδύλιο του “τό νερό και τά όνειρα”, και απ' αύτές τό καθαρό, έξαγνισμένο και γυμνό νερό τους, δηλαδή οι ψυχές μας...».³

Από μικρά παιδιά, στό χώρο ένός χαρτιού καλλιγραφίας μᾶς δέσποιζαν δύο μάτια, ένα στόμα, ένα τριγωνικό ταβάνι-σκουφί, ένας ήλιος-πρόσωπο, μιά καμπνάδα μέ καπνό νά φτάνει στόν ήλιο, μέ λίγα λόγια ένα σπιτάκι, ο οίκειος δηλαδή χώρος σέ διαλεκτική σχέση μέ τόν άνοικειο έξωτερικό χώρο τού κόσμου δλου. Τό πρώτο μικρό μας σύμπαν δηλαδή, στό όποιο δίνουμε τό σχήμα ένός προσώπου πού ξεφύτρωσε μέσα στό δάσος η σέ ένα ξέφωτό του, ένώνοντάς μας μέ τήν ίδια τή μάνα γη. Μιά φωλιά φυτεμένη και προδομένη από τό φῶς μιᾶς λάμπας, πού όμως έχει τή δύναμη και τό οιθένος ένός ολάκερου άστεριού -άστρονήσι- πού έπεσε και καρφώθηκε στή γη. Μιά λαμπυρίδα από μακριά, ένα άστερι τής χλόης τό όνομάζει ο συγγραφέας, ένας κάλυκας κουνοιάσματος (κάθε κάλυκας είναι και μιά κατοικία και υποδοχή φωτός, δηλαδή και μάτι), κρυψώνα στρεβλωμένη μέ άναγκαία μορφική άρτιότητα γιά έπιδιωση, θαλπωρή, νοσταλγία και όνειροπόληση! Ικανή και λειτουργική άκομη και γιά τά πουλιά ένω γιά τούς άνθρωπους τό όποιο παλάτι -ή ματαιοδοξία τους δηλαδή- θαμπώνει ξεγυμνώνοντάς τους μπροστά στή μεγαλύτερη μοναξιά τους. Καί έχει πολλή μοναξιά ένα παλάτι αφού ή στέγαση και όνειροπόληση σέ ένα χώρο μέ πολλή οιωπή συνεπάγεται και τή μέγιστη άνοικειότητα και φυοικά φόρο. Από τή σοφίτα πού κατέφευγα σά μέ μάλωναν οι γονεῖς μου μέχρι τό κρύο ύπόγειο, τό κελάρι και τήν άποθήκη διατήρησης τρομιάφων και οίνου, ή κατοικία ξεπερνώντας τήν άπλη ορίζοντιότητα τῶν σημερινῶν διαμερισμάτων ένοσαρχωνει μέν τή δομή τής ίδιας μας τής ψυχής και φαντασίας, άλλα παράλληλα άπτηξει και άντηξει έναν κόσμο γενικότερο, παρελθόντα και μέλλοντα, ίδιωτικό άλλα και κοινό....

Μιά τούφα, ένα δάσος και τό αιδοίον τής μητρός μου -ό πρώτος χώρος είναι ήδη μητρικός- όπως και κάθε δασικός χώρος πού μπορεί απλετα νά κρύβει νεράδες, δρυάδες και άμαδρυάδες, έξαισια θηλυκά ὄντα, παιχνίδια τού νερού και τού φωτός τής νύχτας και τής μέρας στήν άγρυπνη φαντασία ένός άλαφοϊσκιωτου, ένός όνειροπόλου, η ένός άπλου διαδάτη... Μορφές διαδάξει, μέ μορφές παιζει και τέτοιες φτιάχνει και δομεῖ, άποκωδικοποιώντας και γεωμετρικοποιώντας τά πάντα γύρω του ένα τέτοιο ύποκείμενο, αφού στόν άπιαστο και άνεξερεύνητο χώρο του δλων τῶν ειδῶν τά σχήματα και μορφώματα είναι κρυμμένα... άκομη και αυτή ή παρά-

2. Gaston Bachelar, *H Ποιητική του Χώρου*, έκδόσεις Χατζηνικολή, Α' έκδοση 1982.

3. Gaston Bachelar, *Tό νερό και τά όνειρα*, έκδόσεις Χατζηνικολή, Α' έκδοση 1985.

ξενη λογαριθμική καμπύλη του 'Αρχιμήδη στά φτερά του παγωνιού και στά κοχύλια! "Οσο γιά τόν έρωτα τόν πάνδημο και γήνο ας προσέξουμε τό μορφικό άνάλογο της κατοικίας της θεᾶς Αφροδίτης. Τό κοχύλι της ξεκίνησε άπο τήν Κύπρο γιά νά φτάσει στά νερά τών Κυθήρων (Ισως όχι και τόσο τυχαίο αύτό το κυ άπο τό σημα κύω και στά δύο νησιά) και έτσι νά άνοιξει και ό χωρος άναμεσα στά δύο νησιά!

Κάθε κοιλότητα, κάθε ύποδοχή γιά τόν Μπασελάρ, λοιπόν, είναι κοχύλι, μιά ίδιοκατοίκηση μέ πολύ χώρο, ή χαρτογράφηση της όποιας θά άπαιτούσε τή φαινομενολογική μελέτη όλων τών φωλιῶν τής φύσης. Καί δῶ οι φαινομενολόγοι έρχονται νά μᾶς ποῦν ότι κόσμος είναι και ό κόσμος τής φαντασίας μας πού συμπληρώνει τή νόηση, και ότι οι λειτουργίες της και δή οι ποιητικές όπως η μεταφορά, η μετανυμία, η διαστολή και η συστολή (έκει δηλαδή πού τό δάσος γίνεται γρασίδι, η ή τούφα ἄλσος) έπιτρέπονταν σέ μιά κοσμικότητα και παγκοσμιότητα νά άναπνει, νά καθιστά έμφανές τό μικρό έκει πού χρεεύει τό τεράστιο και έκει πού κυριαρχεῖ τό μικροσκοπικό νά διαφαίνεται τό μακροσκοπικό ώς και τό ἀπειρο. Έκει πού τό τοπικό είναι παγκόσμιο και τό άντιθετο. Ούτως είπειν, ή μικρογραφία είναι ένα άπο τά καταλύματα τής μεγαλοσύνης και άνάποδα. "Οτι κάθε άσήμαντο άντικείμενο θόσο μικρό ή θόσο μεγάλο, γίνεται σημαντικό, και ότι κάθε σημείο του γίνεται είσοδος γιά έναν κρυμμένο άνεξερεύνητο κόσμο. Ετοι, ή κάθε λεπτομέρειά του είναι ή ἀρχή, ή ἐπαφή, ή γνωριμία και ἐπικοινωνία μέ τό άνοικειο, τό ἀπρόσμενο, ἀλλά ἐπίσης πραγματικό. Γι' αύτό ίσως και ή καταφυγή στούς ἀπλούς γραμμικούς χώρους και χρόνους τών λεξεων –«ντουλάπες»– μέ τά ἀπειρα συρτάρια (έννοιες) πού ο Μπασελάρ τίς περιγράφει σάν σπίτια μέ κελάρι και σιταποθήκες μέ ισόγειο –χώρος πού ἐπικοινωνεῖ μέ τίς ἀλλες όμοιες ἀλλά όχι πάντα μέ τό γνωστό γραμμικό και όριζόντιο τρόπο άναγνωσης– ένω οι ἀλλοι ὅροφοι και ύπόγεια νά κρύβουν ἀλλα μυστικά δικαιοδοσίας ένός φαινομενολόγου τής ποίησης και τής φαντασίας. "Εναν κόσμο έξαλλου τόν ἐλέγχω και τόν άναπαριστώ καλύτερα θόσο περισσότερο καταφέρνω νά τόν μικρογραφῶ, ιδιαίτερα μέ τίς λέξεις και αύτό ένας ποιητής και δή ένας Μπωντλέρ, ένας Ρίλκε, ένας Λόρκα σίγουρα μᾶς τό πρότειναν.

Άκουώ μιά νεαρή καρυά νά πρασινίζει, άκουώ τίς ἀνταλλαγές τών λόγων και τών πράξεων, τή διαλεκτική, τόν έρωτα, άκουώ ἀλλά και βλέπω. Βλέπω ἀλλά και ἀκούω... γιατί ό ἥχος δέ λαθεύει θόσο ή ματιά! Τήν αὔρα ένός κάλυκα η μᾶς λέξης τή βλέπω ἀλλά και τήν ἀκούω νά μοῦ μιλάει γιά τίς τόσες ίστορίες ἀλλά και τίν Ιστορία τής ίστοριάς. Παντοῦ κοχύλια μέ φωνές και σιωπή, μέ ἀναμνήσεις και θρήνους. Άκουμε τά πράγματα νά μᾶς μιλοῦν και νά μᾶς ίστορούν, άκουμε έναν κόσμο φωνῶν και τίμπρων ἵδιο μέ αύτόν πού ἀκούμε ὅταν κλείνουμε τά μάτια. Έξαλλου ὅταν τά κλείνουμε τήν εύθυνη έχουν τά αύτιά... "Ετοι ἀκούμε τή φύση ἀλλά και τόν έαυτό μας νά ἀκούει τί ἀκούει.

'Ο πλήρης, ίσως, μιγαδικός χώρος τής έτερότητας πού μόνο ή ὄνειροπόληση και ή μέθη μας τόν καθιστά προσθάσιμο καθιστώντας τον και αὐτόν χώρο τοῦ Εἶναι! "Ένα ἀπέραντο δι-υπόστατο δάσος στό όποιο ποτέ δέν έρεις ποῦ δρίσκεσαι, ἀφοῦ τό πραγματικό και τό φαντασικό, τό τώρα και τό πρίν, τό μέσα και τό ἔξω συμπλέκονται. Μόνο οι θεοί πού ηρθαν σ' αύτό μή τυχαία νά κατοικήσουν τό γνωρίζουν... ἀλλά κοντά σ' αύτούς και οι ἀνέμοι, τά ξωτικά, οι κορφές και οι οίζες (χώροι ἀντεστραμμένοι μέσα στή γῆ), τά παιγνιδίσματα φωτός, ή χλωροφύλλη, τά τεράστια εύκαλυπτα και θαμνώδη μορφώματα-δώματα νεράδων και έρωτων. "Ήτοι, ένα κουβάρι ψυχῆς ὅπου ο χρόνος μπορεῖ νά υπονοεῖ ἀπλά τή φθορά και τό θάνατο, ἀλλά ο χώρος έπεκτείνεται δίχως όρια, γεμάτος συνηχήσεις και ἀντίλαλους τής ἀπεραντοσύνης και τής κατάνυξης ὅλων τών μικρόκοσμων ἀλλά και τού βαθύτερου Εἶναι.

'Ο χώρος χωρίζει γιά νά διακρίνει, ἀρα όριζει, ἀλλά και νά συνέχει γιά νά ἐνοποιεῖ ἀκόμα και τά ἀσύνδετα... 'Άκουώ και χρεεύω λοιπόν στούς ωθημούς τής γέννησης ένός καρυδιού η ένός βατόμουρου! Ποτέ δέν ημουν μόνος! Μπορεῖ νά μήν έρωτεύτηκα θόσο ηθελα ἀλλά τό κάνει ὅλη η φύση γιά μένα, ἀφοῦ ο χώρος τής είναι και χώρος μου, ἀπέραντος και τέραστος ὅπως δηλώνει ο ποιητής Μπωντλέρ, ο όποιος σέ μιά προσπάθειά του νά ξεπεράσει τό Σοφόκλειο δεινό, μᾶς παρουσιάζει τόν δικό του τεράστιο ἀνθρωπο... Σέ αύτόν πού η ἀπεραντοσύνη έρχεται νά συνειδητοποιήσει ἀλλά και νά κρύψει τόν έαυτό της... Στό «εἶναι» λοιπόν τού κάθε άντικείμενού υπάρχει πολύς χώρος και συνήθως τό νά τά όριζουμε μέ τούς όποιους συνεπεῖς προσδιορισμούς μας, τό μόνο πού καταφέρνουμε είναι νά μεταφέρουμε τά δικά μας όρια ἀγνοιας, πού γιά τήν ὡρα τής πράξης τής κρύστης-μέτρησης η τού όρισμού είναι μᾶλλον συμπτωματικά και φυσικά πηγή ἀναπόφευκτης πλάνης ἀλλά και ἀντίφασης.

Κλείνω ἐδῶ αύτό τό δοκίμιο πάνω στή «Ποιητική τοῦ Χάρδου» τοῦ Γκαστόν Μπασελάρ, αύτοῦ τού σύγχρονου γάλλου διανοητῆ, φιλοσόφου και ἐπιστημολόγου τονίζοντας ότι τό ἐργο και η πράξη τοῦ διανοητῆ, πόσο μᾶλλον ένός μουσικοῦ η ποιητῆ, ξεφεύγοντας ἀπό τήν ἐπιμονή και συνήθως κυριαρχία τοῦ θυμικοῦ, είναι νά μᾶς φανερώσει τούς βιωμένους υποχώρους και ἐσωχώρους, ξεδιτλώνοντάς τους και μεταφέροντάς τους σέ κάθε ἀλλού ύποκείμενο πού ἀκροῦται, διαλογίζεται και όρα. "Όχι μόνο μορφώνοντας-συνθέτοντας, ἀλλά και ἀπλά τραγουδώντας δίνουμε και παίρνουμε χώρο ἀπό τό υλικό μας... ἀκόμα και μέσω τής πράξης και ἐπιβολῆς μας σ' αύτό τό όποιο υλικό. Χώρος τού όποιου ό όριζοντας δέν ύπερτερεῖ ούτε ύπολείτεται σέ σημασία ἀπό τά όποιαδήποτε χωρικά κεντρικά η μοναδικά ἐσωτερικά σημεῖα! Καί όπως τονίζει ο Μπασελάρ πάντα «ό χώρος, ο μεγάλος χώρος είναι ο χαρούμενος φίλος τοῦ Εἶναι», ἀφοῦ μέσα του μετασχηματίζομαι, μεταμορφώνομαι, και ἀρα ἀναπαύομαι στιγματικά η αἰώνια.